

Malmin lentoaseman ystävät ry**Vastaselitys****Helsingin hallinto-oikeudelle****Asia**

Vastaselitys asiassa Helsingin kaupunginvaltuuston päätös 31.3.2021 § 79 koskien Malmin Nallenrinteen asemakaavan muuttamista ja § 80 koskien Lentoasemankorttelien asemakaavan muuttamista.

Hallinto-oikeuden vastaselityspyynnön diaarinumerot
22663/03.04.04.04.16/2021 ja 2823/03.04.04.04.16/2021

Vastaselityksen antaja

Malmin lentoaseman ystävät ry
Helsinki-Malmin lentoasema
00700 Helsinki
info@malmiairport.fi

Vastaselityksen laatija

Elise Luovula, OTM

Vastaselitys

Hallinto-oikeus on varannut Malmin lentoaseman ystävät ry:lle tilaisuuden kirjallisen vastaselityksen antamiseen asiassa. Vastaselityspyynnön mukaisesti Malmin lentoaseman ystävät ry esittää käsityksensä asiassa esitetyistä vaatimuksista sekä muusta oikeudenkäyntiaineistosta.

Malmin lentoaseman ystävät ry vastustaa Helsingin kaupungin lausunnossa esitettyjä pyyntöjä perusteettomina.

1. Helsingin kaupunki on lausunnossaan pyytänyt valitusten tutkimatta jättämistä siltä osin kuin ne kohdistuvat kaupunginvaltuuston em. päätösten ja niihin sisältyvien kaavaratkaisujen tarkoituksenmukaisuuteen.

Pyyntöä vastustetaan perusteettomana. Malmin lentoaseman ystävät ry:n valitus on laadittu laillisuusperusteilla, eikä päätösten ja niihin sisältyvien kaavaratkaisujen tarkoituksenmukaisuuden perusteilla.

2. Helsingin kaupunki pyytää valitusten hylkäämistä perusteettomina.

Pyyntöä vastustetaan perusteettomana. Malmin lentoaseman ystävät ry on valituksessaan esittänyt useita lainkohtia, joiden vastaisia valtuuston päätökset perustellusti ovat. Helsingin kaupunki ei ole lausunnossaan millään tavoin ottanut kantaa valituksen perusteisiin vaan on tyytynyt ainoastaan referoimaan valituksenalaista päätöstä tarkoituksenmukaisuusperusteilla ja osittain harhaanjohtavilla argumenteilla, sekä jättäen tietoisesti päätösten

lainmukaisuuden kannalta mainitsematta, että kaupungin esittämät keskeiset perustelut valituksen hylkäämiselle ovat riidanalaisia ja käsiteltävänä vireillä olevassa oikeusprosessissa.

3. Helsingin kaupunki pyytää valitusten tutkimatta jättämistä siltä osin kuin ne kohdistuvat kaupunginvaltuuston em. päätöksiin liikennesuunnitelmista.

Pyyntöä vastustetaan perusteettomana. Helsingin kaupunki perustelee pyyntöä ainoastaan liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä koskevilla perusteluilla ottamatta millään tavalla kantaa Malmin lentoaseman ystävät ry:n valituksessa esittämiin perusteisiin koskien KHO 2018:151 päätöstä, jonka johdosta kaavaratkaisu ja siihen liittyvät liikennesuunnitelmat ovat maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n ja 54 §:n 2 momentin vastaisia.

4. Helsingin kaupunki pyytää maankäyttö- ja rakennuslain 188.2 §:n nojalla, että hallinto-oikeus käsittelee kaupunginvaltuuston päätöksestä tehdyn valituksen kiireellisenä ja ilmoittaisi kaupungille arvion päätöksen antamisajankohdasta.

Malmin lentoaseman ystävät ry vastustaa kiirehtimistä, mikäli kiirehtimisen seurauksena Helsingin kaupungin pyynnöt valituksen tutkimatta jättämisestä ja valituksen hylkäämisestä hyväksytään. Malmin lentoaseman ystävät ry pitää tärkeänä, että valituksen perusteet tulevat mahdollisesta kiirehtimisestä huolimatta selvitettyiksi, sekä muissa oikeusprosesseissa vireillä olevat riidanalaiset oikeuskysymykset huomioon otetuiksi. Helsingin kaupunki on esittänyt valituksen hylkäämistä ja tutkimatta jättämistä perusteilla, jotka ovat riidan kohteina vireillä olevassa oikeusprosessissa. Oikeuskysymyksiä ei voi ratkaista ennen kuin riidanalaiset faktat ovat lainvoimaisesti ratkaistut.

Perustelut

On riidatonta, ettei Malmin lentoaseman ystävät ry ole perustellut valitusta kaavaratkaisujen tarkoituksenmukaisuuteen vedoten, vaan valituksessa on vaadittu, että hallinto-oikeus kumoaa päätökset lainvastaisina. Malmin lentoaseman ystävät ry:n valitusta ei siten tule jättää tutkimatta miltään osin. Kunnallisvalitus on ensisijainen keino hakea muutosta valtuuston päätökseen ja valvoa kunnan toiminnan laillisuutta.

Malmin lentoaseman ystävät ry on valituksessaan esittänyt useita lain kohtia, joiden vastaisia valtuuston päätökset ovat. Helsingin kaupunki ei ole lausunnossaan millään tavoin ottanut kantaa valituksen perusteisiin vaan referoi valituksenalaista päätöstä osittain harhaanjohtavasti jättäen merkittäviä asioita mainitsematta, kuten esimerkiksi sivulla 27, missä todetaan seuraavasti: *"Uudenmaan ELY-keskus on katsonut, että kulttuuriympäristön arvot tulevat suojelluksi maankäyttö- ja rakennuslain nojalla (ELY-keskuksen kielteinen päätös rakennussuojeluesityksestä 26.6.2019). Ympäristöministeriö on hylännyt valitukset ELY-keskuksen tekemästä päätöksestä 10.3.2021. Malmin lentokentän rakennetun kulttuuriympäristön arvot tulevat turvatuiksi kaavoituksella ja maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiin, eikä suojeluun*

rakennusperintölain nojalla ole tarvetta eikä edellytyksiä. Pelkästään se, että kohteella on valtakunnallista merkitystä ei ole peruste määrätä aluetta erityislain nojalla suojeltavaksi, koska alueen rakennusperintö tulee ensisijaisesti suojella asemakaavoilla.”

Helsingin kaupunki jättää lausunnossa kertomatta, etteivät ELY-keskuksen, saati ympäristöministeriön päätökset ole lainvoimaisia. Täten myöskään lausunnossa esitetty näkemys, jonka mukaan ”*Malmin lentokentän rakennetun kulttuuriympäristön arvot tulisivat turvatuiksi kaavoituksella ja maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiin, eikä suojeluun rakennusperintölain nojalla olisi tarvetta eikä edellytyksiä*”, ei ole sellainen oikeustositseikka, (relevantti konkreettinen tosiseikka eli fakta), joka osoittaisi valituksen alaisen päätöksen olevan lainmukainen. Tämä edellä mainittu keskeinen oikeustositseikka on vielä ratkaisematta ja parhaillaan ratkaistavana hallinto-oikeudessa rakennusperinnön suojelua koskevassa valitusasiassa. Helsingin kaupungin perustelut tältä osin tulee jättää huomioimatta, eikä valitusta tule jättää tutkimatta tai hylätä näiden kaupungin esittämien perusteettomien väitteiden nojalla.

Helsingin kaupungin lausunnossa on useita harhaanjohtavia lausumia, joilla on ollut tarkoitus johdatella tuomioistuin uskomaan päätöksen lainmukaisuuteen. Helsingin kaupungin lausuntoa tulee kokonaisuudessaan arvioida kriittisesti, ja kaupungin toteamukselle (s. 34) ”*valituksissa ei ole esitetty sellaisia laillisuusperusteita, joiden perusteella päätös tulisi kumota*”, ei voi asian faktoja tutkimatta antaa painoarvoa. Asiantuntijan lukiessa Helsingin kaupungin hallinto-oikeudelle laatimaa lausuntoa voidaan lausunnosta osoittaa useita jäljempänä todettuja harhaanjohtavia faktatietoja, joiden perusteella on myös selvää, että Helsingin kaupungin yllä mainittu väite sivulla 34 on perusteeton. Malmin lentoaseman ystävät ry:n valitus on tutkittava faktoihin perustuen, eikä kaupungin lausunnossa esitettyihin poukkoileviin ja toisistaan irrallisiin selityksiin, jotka eivät kaikilta osin edes liity niihin oikeuskysymyksiin, joista on valitettu. Helsingin kaupungin lausunto ei esitä sellaisia perusteluja, jotka riidattomasti osoittaisivat kaavan täyttävän MRL 54 §:n sisältövaatimukset tai perustuvan lain edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Helsingin kaupunki ei ole myöskään lausunnossaan esittänyt sellaisia perusteluja, että asian faktatietoja ja niitä koskevia oikeuskysymyksiä tutkimatta olisi mahdollista lausunnossa esitetyllä tavalla riidattomasti todeta, ettei kaavapäätös ole syntynyt kuntalain 135 §:n tarkoittamalla tavalla virheellisessä järjestyksessä, ja ettei viranomainen ole ylittänyt toimivaltaansa eikä päätös olisi muutenkaan lainvastainen.

Erityisesti tulisi tutkia oikeuskysymys siitä, voiko kaupunginvaltuusto edes tehdä asemakaavaa koskevaa päätöstä ennen kuin edellä mainittu oikeuskysymys Malmin lentoaseman kulttuuriperinnön suojelusta on lainvoimaisesti ratkaistu. Käsillä on kysymys siitä, onko valtuusto ylittänyt toimivaltuutensa tehdessään päätöksen, joka on rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettun vaarantamiskiellon vastainen.

Vaarantamiskiellon voimassa ollessa tarkoittaa myös asemakaavan hyväksyminen ryhtymistä rakennuksen kulttuurihistoriallista merkitystä vaarantaviin toimenpiteisiin. Tämä oikeuskysymys ei ole ollut riidaton valtuuston kokouksessaan, sillä ennen asian käsittelyn jatkamista valtuustossa järjestettiin äänestys siitä, tulisiko kaupunginvaltuuston palauttaa asia kaupunginhallitukselle uudelleen valmisteltavaksi siihen asti, kunnes Malmin lentokenttäaluetta koskevat juridiset prosessit ovat päättyneet. Äänestys päättyi tulokseen 53/31, toisin sanoen yli kolmannes valtuustosta olisi palauttanut asian uudelleen valmisteltavaksi.

Riidattomia eivät olleet myöskään oikeuskysymykset siitä, vaatiiko kaavan eteneminen sitä, että kaupunki saa ELY-keskukselta poikkeuslupan. Koska poikkeuslupaa ei ole, on perusteltu syy epäillä, että kaavaratkaisu on lainvastainen. Tässäkin oikeuskysymyksessä 31 valtuuston jäsentä vaati asian palauttamista uudelleen valmisteltavaksi siten, että liito-oravan osalta merkittävästi tarkentuneet luontoselvitykset huomioidaan. Liito-orava on direktiivilaji, joka pitää ottaa kaavoituksessa huomioon luonnonsuojelulain 49 §:n lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämisen ja heikentämiskiellon lisäksi asemakaavan sisältövaatimusten kautta, luontoarvojen kuvaajana. MRL 54.2 § todetaan: "Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää." Koska kaavan selvityksissä ajantasaisia tietoja ei ole otettu huomioon, tulee käyttöön myös MRL 9 §.

Nämä edellä mainitut äänestykset valtuuston kokouksessa muun ohella osoittavat, että Helsingin kaupunginvaltuuston päätös 31.3.2021 § 79 koskien Malmin Nallenrinteen asemakaavan muuttamista ja § 80 koskien Lentoasemankorttelien asemakaavan muuttamista ovat olleet poliittisia päätöksiä, joiden lainmukaisuutta ei ole tosiasiallisesti arvioitu. Laillisuuskysestä on äänestetty kaupunginvaltuuston kokouksessa ennen päätöksen tekemistä. Laillisuuskyseksi tulisi aina tutkia ennen päätöksen tekemistä, ei asettaa poliittisen äänestyksen kohteeksi. Tällainen äänestys, joka kohdistuu lainmukaisuuskyseeseen, osoittaa jo sellaisenaan, ettei päätöksen lainmukaisuus ole selvä ja riidaton, kuten Helsingin kaupunki lausunnollaan antaa ymmärtää.

Malmin lentoaseman ystävät ry on valituksessaan perustellut asianmukaisesti ja jäsennellysti, miltä osin Helsingin kaupunginvaltuuston valituksen alaiset päätökset ovat lainvastaisia. Niitä ei ole tarkoituksenmukaista toistaa tai yksilöidä uudelleen vain siksi, että Helsingin kaupunki on lausunnossaan lähinnä referoinut valituksen perusteita vastaamatta varsinaisesti niissä esitettyihin oikeuskysymyksiin. Helsingin kaupunki on lausunnossaan häivyttänyt varsinaiset valituksen oikeuskysymykset lausumatta niistä varsinaisesti yhtään mitään, ja perustellut päätöstä sen tarkoituksenmukaisuudella ja tavoitteilla. Malmin lentoaseman ystävät ry toteaa, että Helsingin kaupungin lausunnossa on referoitu huomattava määrä kaavaratkaisun tarkoituksenmukaisuutta ja tavoitteita, joista ei kuitenkaan varsinaisessa valitusasiassa edes ole kysymys. Nämä referoinnit ovat täysin turhia, ja ne tulee jättää tarpeettomina ja asiaan kuulumattomina huomioimatta, eikä niiden perusteella voi jättää valitusta tutkimatta eikä hylätä sitä.

Edellä mainituista referoinneista erityisesti mainittakoon Helsingin kaupungin perustelut valituksen hylkäämiselle Nallenrinteen asemakaavan osalta, joissa kaupunki vain referoi asemakaavan muutoksen kaava-alueella, pääasiassa sisältöä ja kaavan tavoitetta. Sivulta 8 alkava Helsingin kaupungin referointi kaavan sisällöstä ja tarkoituksesta ei sisällä mitään kannanottoja valituksen perusteisiin. Malmin lentoaseman ystävät ry katsoo, ettei Helsingin kaupungin kaavan tarkoituksen ja sisällön referoinnilla osoiteta sellaisia perusteita, joilla valituksen voisi hylätä. Valitusta ei edes voi tehdä vedoten päätösten ja niihin sisältyvien kaavaratkaisujen tarkoituksenmukaisuuteen, eikä kaupunki siten voi myöskään tarkoituksenmukaisuusperusteilla osoittaa valitusta hylättäväksi. Tarkoituksenmukaisuusperusteiden esittäminen ja niihin vetoaminen tulee täten jättää Helsingin kaupungin lausunnosta huomioon ottamatta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Merkitystä on vain perusteilla, jotka liittyvät valituksessa esitettyihin perusteisiin päätöksen lainvastaisuudesta ja sen syntymisestä virheellisessä järjestyksessä. Helsingin kaupungin lausunnossa on hyvin suppeasti, jos laisinkaan esitetty relevantteja perusteluita valituksen hylkäämiselle. Helsingin kaupungin referointi valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista osoittaa, että vireillä olevat muut oikeusprosessit ovat merkityksellisiä valituksenalaisen päätöksen laillisuutta arvioitaessa. RKY-alueen suojelua koskeva oikeusprosessi Malmin lentokentän rakennusperintölain mukaisesta suojelusta on keskeinen ja lopulta ratkaisee sen, voidaanko kaavaratkaisuja ylipäätään toteuttaa.

Helsingin kaupunki on lausunnossaan todennut seuraavasti sivulla 9, viimeinen kappale, ja sivulla 10, ensimmäinen kappale: *"Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, samoin kuin kaavojen sisältövaatimukset, edellyttävät käytännössä useiden erisuuntaisten näkökohtien ja maankäyttötarpeiden yhteen sovittamista kaavaa laadittaessa. Tästä syystä kaikkia eri tavoitteita ei useinkaan ole mahdollista ottaa täysimääräisesti huomioon. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vaikuttavat yksityiskohtaiseen kaavoitukseen ensisijaisesti yleispiirteisen kaavoituksen ohjausvaikutuksen välityksellä. Kaupunki viittaa tältä osin jäljempänä kohdassa Kaavan sisältövaatimukset, rakennetun ympäristön vaaliminen (MRL 54.2 §), Kulttuuriympäristön arvojen huomiointi todettuun. Kaavaratkaisu on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen."*

Helsingin kaupunki myöntää yksiselitteisesti lausunnossaan, ettei RKY-alueella ole mahdollista ottaa huomioon valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla siten, että suojelu toteutuisi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellytysten mukaisesti. Tämä on se keskeinen oikeuskysymys, miksi on tarpeen odottaa lainvoimaista ratkaisua valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriperintökohteen suojelusta vireillä olevasta rakennussuojelua koskevasta oikeusprosessista. Kysymys siitä, mitä lakia sovelletaan valtakunnallisesti merkittäviin kulttuuriperintökohteisiin, ei ole riidaton. Se on ratkaisematta ja on ratkaistavana parhaillaan Helsingin hallinto-oikeudessa

rakennusperinnön suojelua koskevassa valitusprosessissa. Päätöksen asemakaavan hyväksymisestä on katsottava syntyneen virheellisessä järjestyksessä, jos päätöstä hyväksyttäessä RKY-aleen suojelun laajuutta koskevaa oikeuskysymystä ei ole vielä lainvoimaisesti ratkaistu.

Kaavan sisältövaatimukset, rakennetun ympäristön vaaliminen (MRL 54.2 §)

Edellä siteeratussa lausumassaan Helsingin kaupunki myös viittaa sivulle 24 kohtaan: *"Kaavan sisältövaatimukset, rakennetun ympäristön vaaliminen (MRL 54.2 §)*. Sielläkin kaupunki lausunnossaan ainoastaan referoi kaavaratkaisuja sisällön ja tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta useamman sivun edestä. Kaupungin referointi siitä, miten Malmin lentokentän arvokkaat rakennukset on suojeltu asemakaavamuutoksella ei ole sellainen peruste, jolla Malmin lentoaseman ystävät ry:n valitus voitaisiin hylätä.

Referointi ei ota kantaa esitettyyn valitusperusteeseen vaan kaavaratkaisun tarkoituksenmukaisuuteen tavoitteiden ja suunnittelun lähtökohtien täyttymisen näkökulmasta. Lausunto referoi myös suojelukaavaa seuraavasti: *"Suojelukaavassa rakennukset on osoitettu toimitilakäyttöön. Rakennuksiin saa sijoittaa julkisia palvelutiloja, liike-, toimisto-, opetus-, varasto-, ja näyttelytiloja, kokoontumistiloja, kahvila- ja ravintolatiloja sekä liikuntaa ja vapaa-ajan toimintaa palvelevia tiloja."* Tällaisella vielä lainvoimaisesti ratkaisemattoman suojelukohteen kaavan referoinnilla ei ole relevanssia, eikä sitä tule hyväksyä perusteeksi valituksen hylkäämiselle.

Malmin lentoaseman ystävät ry on valituksessaan esittänyt, että alueelle on osoitettu sellaista rakentamista, joka ei täytä RKY-päätöksen suojeluvaatimuksia ja ulottuu kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön alueelle muuttaen sen olemusta merkittävästi. Valitusta on perusteltu sillä, että alueen suojeltavaksi arvoksi on nimetty korkeimman hallinto-oikeuden yleiskaavasta antamassa päätöksessä etenkin lentokentän alueen avoimen maiseman sekä alueen kulttuuriympäristöarvojen huomiointi, selvittäminen ja selvitysten arviointi ja yhteensovittaminen asemakaavoituksessa. KHO on siis jättänyt oikeuskysymyksen RKY-alueen suojelun selvittämisestä, selvitysten arvioinnista ja yhteensovittamisesta ratkaistavaksi asemakaavoituksella. Koska suojelua koskeva selvitys on vielä kesken ja ratkaistavana parhaillaan hallinto-oikeudessa, on selvää, ettei asemakaavassa huomioida maakuntakaavaan ja yleiskaavaan sisältyvää alueen RKY-merkintää riittäväällä tavalla, ja asemakaavat rikkovat kauttaaltaan maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n sisältövaatimuksia. Asemakaavaa ei voi hyväksyä ennen kuin lainvoimaisella KHO:n päätöksellä veloitettut selvitykset ja niiden arviointi on toteutettu. Kun kulttuuriperinnön suojelua koskeva oikeuskysymys on vailla lainvoimaa, ei ole myöskään mahdollista toteuttaa RKY-alueen suojelun yhteensovittamista asemakaavoituksella. Päätöksen tehnyt viranomaisen on ylittänyt toimivaltansa jättäessään myös huomioimatta KHO:n lainvoimaisen päätöksen lentokentän alueen avoimen maiseman sekä kulttuuriympäristöarvojen huomioimisesta, selvittämisestä ja selvitysten

arvioinnista sekä näiden selvitysten jälkeen tehtävästä yhteensovittamisesta asemakaavoituksessa.

Helsingin kaupungin lausunnossa on tietoisesti pyritty antamaan edellä selostetusta lentokentän alueen avoimen maiseman sekä kulttuuriympäristönarvojen selvittämiselvällisyydestä virheellistä ja puutteellista tietoa sivulla 27 seuraavasti:

”Korkein hallinto-oikeus on todennut Helsingin yleiskaavaa 2016 koskevassa päätöksessään (KHO 2018:151), että alueen keskeisten ja alueelle luonteenomaisten kulttuurihistoriallisten piirteiden säilyminen voidaan riittävästi varmistaa asemakaavoituksen yhteydessä. Myös Uudenmaan ELY-keskus on katsonut, että kulttuuriympäristön arvot tulevat suojelluksi maankäyttö- ja rakennuslain nojalla (ELY-keskuksen kielteinen päätös rakennussuojeluesityksestä 26.6.2019). Ympäristöministeriö on hylännyt valitukset ELY-keskuksen tekemästä päätöksestä 10.3.2021. Malmin lentokentän rakennetun kulttuuriympäristön arvot tulevat turvatuiksi kaavoituksella ja maankäyttö- ja rakennuslain säännöksin, eikä suojeluun rakennusperintölain nojalla ole tarvetta eikä edellytyksiä. Pelkästään se, että kohteella on valtakunnallista merkitystä ei ole peruste määrätä aluetta erityislain nojalla suojeltavaksi, koska alueen rakennusperintö tulee ensisijaisesti suojella asemakaavoilla. Rakennusperintön suojelua tukevat alueella voimassa olevat maakuntakaavat sekä Helsingin yleiskaava 2016.”

Edellä oleva Helsingin kaupungin esittämä perustelu valituksen hylkäämisen perusteluna tulee jättää huomioimatta, koska Malmin lentoaseman ystävät ry voi osoittaa, ettei perustelu ole riidaton. Oikeuskysymys siitä, etteikö suojeluun olisi tarvetta, saati edellytyksiä rakennusperintölain nojalla, on vielä ratkaisematta lainvoimaisesti. Valitusta ei tule hylätä perusteella, joka on oikeusriitana toisessa oikeusprosessissa. Helsingin kaupungin perustelut tältä osin tulee jättää huomioimatta perusteettomina ja harhaanjohtavina.

Valituksen hylkäämisen perusteluina esitetty Helsingin kaupungin referointi Uudenmaan ELY-keskuksen 6.5.2020 lausunnosta toistaa niin ikään myös edellä mainitussa toisessa vireillä olevassa oikeusprosessissa olevia riidanalaisia seikkoja, eikä niitä siksi voida todeta riidattomiksi.

Helsingin kaupunki niin ikään lausuu seuraavasti: *”Asemakaavaratkaisun vaikutuksia kulttuuriympäristöön on arvioitu avoimesti selkeällä ja riittävällä tavalla. Kulttuuriympäristön arvoista pystytään säilyttämään osa, mutta osa myös menetetään.”* Helsingin kaupungin väite kulttuuriympäristön arvioinnista ja sen selkeydestä ja riittävydestä ei ole riidaton. Riidaton kuitenkin on se oikeustositseikka, että kulttuuriympäristön arvosta pystytään asemakaavaratkaisulla säilyttämään vain osa ja osa menetetään. Valituksen alaisilla asemakaavaratkaisuilla siten riidattomasti vaarannetaan kulttuuriympäristön arvoja ennen kuin asiaa on lainvoimaisesti selvitetty siltä osin, voidaanko edes osaa kulttuuriarvoista menettää. Kaupungin näkemys on perusteeton myös siltä osin kuin lausunnossa todetaan, että alueen

kulttuuriarvot on otettu maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla huomioon. Perusteeton väite on myös se, että Malmin lentokentän alueen kulttuuriympäristön tärkeimmät arvot ovat valituksenalaisten asemakaavojen ulkopuolella. Perusteeton väite on sekä, että alueen kulttuuriarvot on otettu huomioon maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla kaikessa lentokentän alueen kaavoituksessa.

Malmin lentoaseman ystävät ry:n käsitys oikeudenkäyntiaineistosta

Helsingin kaupungin lausunnossa sivulla 28 todetaan seuraavasti: *”Museoviraston kannanottoon voi vastata myös ELY-keskuksen lausunnolle, jonka mukaan asiat on otettu huomioon hyväksyttävällä tavalla. ELY:n kanta on ehkä merkitsevämpi, jos vertailee ELY:n ja Museoviraston tehtävänkuvaa: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on valvottava, että kaavoituksessa, rakentamisessa ja muussa alueiden käytössä otetaan huomioon vaikutuksiltaan valtakunnalliset ja merkittävät maakunnalliset asiat. (MRL §18). Museoviraston tehtävänä on toimia kulttuuriperinnön ja -ympäristön suojelusta vastaavana asiantuntijaviranomaisena (Laki Museovirastosta 2 §).”*

Kaupungin johtopäätökset siitä, minkä viranomaisen kanta on merkittävämpi kuin toisen, tulee jättää valituksen hylkäämisen perusteluina huomioimatta, sillä julkista valtaa käytettäessä viranomaisen toimivallan on perustuttava lakiin. Laeissa on määritelty kullekin viranomaiselle toimivalta, joka määrittää viranomaisen roolin kussakin yksittäistapauksessa. Museoviraston tehtävät on määritelty laissa Museovirastosta, mutta myös toimivaltaa museovirastolle on määritetty esimerkiksi laissa rakennusperinnön suojelusta, minkä mukaan rakennusperinnön säilyttämistä mainitun lain nojalla edistävät ja valvovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Museovirasto. Lisäksi Museovirasto toimii rakennusperintölain 4 § mukaan asiantuntijana rakennusperinnön säilyttämiseen liittyvissä kysymyksissä, ei ELY-keskus. Kaupungin lausunnossa esitetty näkemys ELY:n kannasta merkittävämpänä ei ole perusteltu ja tulee siksi jättää huomioimatta. Merkittävää on, että Museovirasto on vienyt valitusprosessia eteenpäin mainitusta ELY-keskuksen päätöksestä olla suojelematta Malmin lentokentän kulttuuriperintöä. Lisäksi riidatonta on, että asemakaavaa koskevassa vuorovaikutusraportissa Museovirastolla on ollut eriävä näkemys ELY-keskukseen nähden siitä, täyttääkö laadittu kaavaratkaisu MRL 54§:n asemakaavalle asettamia sisältövaatimuksia. Helsingin kaupungin näkemys siitä, että Museoviraston asiantuntijan näkemys voidaan ohittaa, koska ELY:n kanta on kaupungin näkemyksen mukaan merkittävämpi, osoittaa myös kaupungin piittaamattomuutta vuorovaikutusraportista ilmenevään Museoviraston viranomaiskantaan:

”Esitetyn periaattein laadittava kaavaratkaisu ei tule Museoviraston näkemyksen mukaan täyttämään MRL 54§ asemakaavalle asetettuja sisältövaatimuksia rakennetun kulttuuriympäristön erityisten arvojen vaalimisesta eikä kulttuuriympäristöä koskevia valtakunnallisia

alueidenkäyttötavoitteita lentokentän ainutlaatuisen arvokkaan ympäristökokonaisuuden säilymiseksi.” (Vuorovaikutusraportti s. 9)

Museoviraston kanta vuorovaikutusraportissa sivulla 8 ilmaisee myös perustellun perusongelman, miksi kaavaratkaisu ei täytä MRL 54 §:ssä asemakaavalle asetettuja sisältövaatimuksia: *”Perusongelma on kuitenkin se, että alueen käyttötarkoitus muuttuu ilmailusta tehokkaaksi asuinalueeksi. Tämä edellyttää täysin nykyisestä poikkeavaa maankäyttöä. Ilmailualueelle luontainen avaruus häviää urbaanin kaupunkirakenteen tieltä. Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY 2009) kehittämisen tulee perustua alueen ominaisuuteen säilymiseen. Avoimen kentän täyttäminen tiiviillä korttelirakenteella on ratkaisevassa ristiriidassa kentän historiallisten ominaispiirteiden kanssa eikä siten täytä kulttuuriympäristöä koskevia valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Kiitoteiden päistä avautuvat näkymät ja puistonauhat eivät yksin riitä vastaamaan kentän horisontaalin maisematilan luonteelle soveliasta kehitystä. Kiitotiestön luonne perustuu yhtä lailla ratojen välisiin avoimiin nurmipintoihin. Maiseman keskeinen piirre on, ettei kentällä ole korkeaa kasvillisuutta tai rakenteita. Terminaali on nykyisin maisemaa dominoiva rakennus, mutta rakentamisen myötä sen asema muuttuisi radikaalisti.”*

Helsingin kaupunki on lausunnossaan riidattomasti selvittänyt, ettei kaupunki toteuta kulttuuriympäristöä koskevia valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita seuraavasti: *”Nallenrinteen ja Lentoasemankortteleiden alueiden rakentamisella tulee olemaan merkittävä vaikutus alueen kaupunkikuvaan ja maisemaan, joka muuttuu kaupunkimaisemmaksi. **Kaava-alueet muodostavat uuden kaupunkimaisen kokonaisuuden**, joka koostuu ilmeeltään vaihtelevista kortteleista.” (s. 25)*

Edellä kaupungin lausunnosta ilmenevällä tavalla on riidatonta, ettei alueen ominaisluonne säily. Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY 2009) kehittämisen tulee perustua alueen ominaisluonteen säilymiseen, mutta Helsingin kaupungin perustelut osoittavat päinvastaista. Malmin lentoaseman ystävät ry:n valituksessa sivulla 14 kaava-alueiden kulttuuriarvojen huomiointia koskevia valitusperusteita ei tule hylätä kaupungin esittämällä perusteilla. Päinvastoin kaupunki lausunnossaan osoittaa riidattomasti, ettei MRL 54 §:n mukaisia sisältövaatimuksia ole noudatettu, ja että valituksenalainen päätös on lainvastainen.

Kaavan sisältövaatimusten täyttyminen, luonnonympäristön vaaliminen (MRL 54.2 §)

Helsingin kaupunki toteaa lausunnossaan seuraavasti: *”Entisen lentokentän alueella ei ole luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppejä eikä luonnonmuistomerkkejä. Longinoja laskee Vantaanjoen pääuomaan, joka sisältyy Natura 2000 -verkostoon. Tällä hetkellä ei ole tiedossa, että alueella olisi kohteita tai lajeja, jotka muodostaisivat ehdottomia lainsäädännöllisiä esteitä rakentamiselle.”*

Luontodirektiivi eli NEUVOSTON DIREKTIIVI 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta määrittelee alueet, joko ”erityisten suojelutoimien alueiksi” tai ”yhteisön tärkeänä pitämiksi alueiksi”. Alueet, jotka ovat jäsenvaltioiden lainsäädännöllisellä, hallinnollisella ja/tai sopimusoikeudellisella toimenpiteellä osoittamia alueita, joilla sovelletaan luontotyyppien ja/tai niiden lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä tai ennalleen saattamista koskevia tarvittavia suojelutoimenpiteitä, lukeutuvat erityisten suojelutoimien alueiden määritelmän piiriin. Tällaisia ”erityisten suojelutoimien alueita” ovat Helsingin kaupungin lausunnossaan mainitsevat luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -verkostoon sisältyvät alueet. Muut alueet, joilla tavataan luontodirektiivin liitteessä I oleva luontotyyppi tai liitteessä II oleva laji, ovat direktiivin mukaan ”yhteisön tärkeänä pitämiä alueita.” Valituksen alaisessa päätöksessä on kysymys jälkimmäisistä ”yhteisön tärkeänä pitämistä alueista”. Nämä alueet on määritelty mm. siten, että ne voivat myös edistää merkittävästi luontodirektiivin 3 artiklassa tarkoitetun ”Natura 2000:n” yhtenäisyyttä, ja/tai edistää osaltaan merkittävästi luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä kyseisellä luonnonmaantieteellisellä alueella tai alueilla. Lisäksi laajoilla alueilla elävien eläinlajien osalta yhteisön tärkeänä pitämät alueet vastaavat näiden lajien luontaisella levinneisyysalueella paikkoja, joissa on lajien elämälle ja lisääntymiselle välttämättömät fyysiset tai biologiset tekijät.

Helsingin kaupungin lausunto johtaa harhaan argumentoimalla asioista, joista valituksessa ei edes ole kysymys. Lausunto myös poukkoilee monilta osin ja on ristiriitainen. Välillä todetaan, että luontoarvoja on, ja välillä ettei niitä ole alueella. Luontoarvojen tarpeeton hävittäminen on sekä luonnonsuojelulain että maankäyttö- ja rakennuslain 54 § 2 momentin perusteella yksiselitteisesti kielletty. Siten Helsingin kaupungin edellä mainittu väite, että ”ei ole tiedossa, että alueella olisi kohteita tai lajeja, jotka muodostaisivat ehdottomia lainsäädännöllisiä esteitä rakentamiselle”, on perusteeton ja antaa virheellisen kuvan luontoarvojen suojelusta ja sitä koskevasta kansallisesta ja kansainvälisestä normistosta.

Siitä, että alue on tai ei ole ”erityisten suojelutoimien alue”, ei voida vetää johtopäätöstä siitä, etteikö rakentamiselle olisi ehdottomia lainsäädännöllisiä esteitä. Laki edellyttää luontoarvojen arviointia ennen kuin voidaan todeta tällaiset arvot merkityksettömiksi. Helsingin kaupunki tuo lausunnossaan useassa kohdissa esille, ettei selvitystä ole tehty, että sitä jatketaan, tai että se tullaan tekemään. Lausunnossa esitetään myös ristiriitaista tietoa siten, että ensin kerrotaan, ettei havaintoja ole tehty, ja myöhemmin selvitetään, että havaintoja on tehty. Tällainen Helsingin kaupungin argumentointi on sekavaa ja sen tarkoitus jää epäselväksi. Jäljessä esitetään Helsingin kaupungin lausunnosta poimittuja muutamia esimerkkejä perusteluista, jotka osoittavat, edellä mainitusti, etteivät tehdyt luontoarvojen arviointit ole olleet ajantasaisia, niitä ei ole vielä tehty tai argumentointi on ollut ristiriitaista. Myös lausunnossa esitetyt arviointien johtopäätökset ilmaisevat epävarmuutta termein: ”saattaa”, ”voidaan olettaa”, ”ilmeisesti suuri todennäköisyys”, ”epävarmaa” ”tarkempaa tietoa ei ole saatu”, ”todennäköisesti”.

Helsingin kaupungin lausunnosta poimitut esimerkit:

- **"Selvitystä jatketaan ja täydennetään kesällä 2021."** (s.17)
- **"Nallenrinteen ja Lentoasemankortteleiden kaava-alueilta ei ole tehty perhoshavaintoja."** (s. 17) **"Selvityksissä on havaittu** lentokentän alueen osalta silmällä pidettäviä perhoslajeja sekä **uhanalaiset perhoslajit** (ojakärsämökenttäkääriäinen ja viheryökkönen). Viheryökkönen on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi." (s. 17)
- **"Viheryökkösen lisäksi lentokentällä havaittiin kolme muuta huomionarvoista perhoslajia** (suoharmokääriäinen, mesimaayökkönen ja isomykerökoi), joista kaksi ensin mainittua ovat silmälläpidettäviksi luokiteltuja. **Alueella on perhosten kannalta huomionarvoisia elinympäristöjä."** (s. 17)
- **"Jatkosuunnittelussa kartoitetaan** edelleen asemakaava-alueilla mahdollisesti esiintyvien huomionarvoisten perhoslajien esiintymistä ja ne huomioidaan suunnittelussa." (s. 17)
- **"Malmin kenttä toimii syysmuuton aikaan uhanalaisen heinäkurpan levähdysalueena."** (s. 17.) **"Tulevaisuudessa levähtävät heinäkurpat joutuvat etsimään vaihtoehtoisia levähdyspaikkoja,** tosin alueelle rakennettava laaja lentokenttäpuisto niittyalueineen **saattaa tulevaisuudessakin tarjota levähdysmahdollisuuden."** **"Voidaan olettaa,** että lentokentän alue ei ole erityisesti suojeltavan lajin säilymisen kannalta tärkeä esiintymispaikka." (s. 17)
- **"Kasvillisuus on selvitetty vuonna 2020..."** **"Selvitystyötä päästään jatkamaan** vuoden 2021 kasvukaudella **kenttäalueen keskeisiltä osilta,** joka oli aiemmin vuokrattuna Malmin lentoasemanyhdistykselle." (s. 18)
- **"Vireillä olevien ja ennakoitujen asemakaava-alueiden osalta on tarkoitus selvittää** purojen eliöstöä ja luonnontilaisuutta. **Tulevissa** maaperää ja hulevesiä koskevissa **selvityksissä** huomioidaan pohjaveden ja Longinojan vedenlaadun seuranta." (s. 18)
- **"Uusilla elinalueilla on ilmeisesti** suuri todennäköisyys muuttua seuraavan vuoden tai parin aikana asutuiksi ydinalueiksi, kun kesällä syntyneet poikaset etsivät itselleen elintilaa. **Jää nähtäväksi,** miten hallinto-oikeus tulkitsee päätöksissään tämän **epävarman ajallisen jatkumon** ja **onko** kaupungin liito-oravan verkostosuunnitelmalla **mitään painoarvoa."** (s. 19)
- **"Mikäli** uusia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja **löytyisi** kaavoitetuilta alueilta, voidaan liito-oravan suojelusta **hakea poikkeamista."** (s. 20)
- **"Alueella selvitetään jatkosuunnittelun yhteydessä** liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen **ajantasainen tilanne."** (s. 21)
- **"Selvityksen johtopäätösten mukaan purkamisella ei todennäköisesti** kuitenkaan **olisi** merkittävää **haitallista vaikutusta** lepakoille, ..." (s. 22)
- **"Kaupungin ympäristöpalvelut on pyytänyt SYKEN** nilviäistyöryhmältä vielä lisätietoja simpukoista ja lajikohtaisista raja-arvoista. **Toistaiseksi tarkempaa tietoa asiasta ei ole saatu."** (s. 23)

- ”**Jatkosuunnittelussa tullaan tutkimaan** kokonaisvaltaisesti alueen hydrologiaa, pohjavettä, nykyisten puroumien johtamista alueen halki ja hulevesien hallintaa.” (s. 23)
- ”Mikäli mm. tulevia työmaavesiä hallitaan asianmukaisesti, eli ei päästetä ylimääräistä kiintoaineista jne. Longinojaan, niin **todennäköisesti** vuollejokisimpukoihin **ei kohdistu vaikutuksia.**” (s.24)

Unionin tuomioistuin on todennut tuomiossaan (C-127/02 (Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee), että kun suunnitelma tai hanke, jolla on vaikutusta kyseiseen alueeseen, saattaa vaarantaa kyseessä olevan alueen suojelutavoitteet, sitä on välttämättä pidettävä sellaisena, että se voi vaikuttaa merkittävästi tähän alueeseen. Myös KHO: 2021:60 päätös soveltuu ja on sovellettavissa käsillä olevaan valitusasiaan koskien Malmin Nallenrinteen asemakaavan muuttamista ja Lentoasemankorttelien asemakaavan muuttamista. Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohta velvoittaa asianmukaisen arvioinnin tekemiseen, vaikka kysymys ei ole suoranaisesti luontodirektiivin 6 artiklan 1 kohdan tarkoittamasta ”erityisten suojelutoimien alueesta”. Kysymyksessä on Direktiivin 1 artiklan k kohdan mukainen ”yhteisön tärkeänä pitämä alue” ja siksi se on direktiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti arvioitava asianmukaisesti sen kannalta, miten suunnitelmat tai hankkeet saattavat vaikuttaa joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa merkittävästi direktiivin I kohdan mukaisen ”erityisten suojelutoimien alueen suojelutavoitteisiin.” KHO:n tiukkaa selvityslinjaa tulee noudattaa ”yhteisön tärkeänä pitämällä alueella” lainsäädännössä asetetusta tiukasta suojeluvaatimuksesta johtuen. Aineellisoikeudelliset tiukat määräykset/kiellot vesittyisivät, jos näyttö/selvitysvaatimukset eivät olisi myös tiukat.

Luontoarvojen arvioinnista on annettu Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä (KHO: 2021:60) selkeät ohjeet selvitysten ja vaikutusten arvioinnin riittävydestä ja asianmukaisuudesta. Ne ovat sovellettavissa aina kun on kyse luontoarvojen arvioinnista riippumatta siitä, kummanlaisilla luontodirektiivin edellä mainituilla alueilla ne esiintyvät. KHO:n päätöksen mukaan: ”*Haitallisten vaikutusten toteutumatta jäämisen on kaikilta osin perustuttava sellaisiin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettuihin täydellisiin, täsmällisiin ja lopullisiin päätelmiin, joilla voidaan hälventää kaikkalainen tieteellinen epäily asianomaisella suunnittelualueella suunniteltujen töiden vaikutuksista.*”

Helsingin kaupunki ei ole perustellusti osoittanut, että luontoarvoja olisi selvitetty riittävästi, eikä että kaikkalainen tieteellinen epäily voitaisiin hälventää suunniteltujen töiden vaikutuksista. Helsingin kaupunki myöntää, että alueella on luontoarvojen kannalta huomionarvoisia elinympäristöjä (kuten perhoset, liito-oravat, lepakot ja niityt ym.) ja että näitä vasta jatkosuunnittelussa kartoitetaan ja selvitetään. Helsingin kaupunki siten myöntää, ettei luontoarvoja ole kaikilta osin selvitetty saati arvioitu. Kaupungin lausunnon mukaan niitä tullaan selvittämään vasta rakennusvaiheessa. Lainsäädäntö ja korkein hallinto-oikeus lähtee siitä, että nämä selvitykset ja

arvioinnit tulee olla tehtynä jo asemakaavaa hyväksyttäessä, jotta luontoarvoja ei tarpeettomasti hävitettäisi. Rakennuslupavaiheessa ei laissa enää vaadita kyseisiä selvityksiä, joten niitä ei tule jättää arvioitavaksi asemakaavapäätösten jälkeen.

KHO: 2021:60 viittaa päätöksessään unionin tuomioistuimen päätökseen: *"Arvioinnin edellyttämien tietojen tulee olla ajan tasalla (asia C-43/10, 115 kohta)."* Kyseinen kohta kokonaisuudessaan unionin päätöksestä kuuluu näin:

"114 Lisäksi suunnitelman tai hankkeen vaikutusten tunteminen tietyn alueen suojelutavoitteiden kannalta on välttämätön edellytys direktiivin 92/43 6 artiklan 4 kohdan soveltamiselle, koska muussa tapauksessa kyseessä olevan poikkeussäännöksen soveltamisedellytyksiä ei voida tutkia. Mahdollisten erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavien syiden sekä vähemmän haitallisten vaihtoehtojen olemassaolon tutkiminen nimittäin edellyttää niiden vertaamista asianomaisen suunnitelman tai hankkeen alueelle aiheuttamaan vahinkoon. Lisäksi mahdollisten korvaavien toimenpiteiden luonteen määrittäminen edellyttää, että kyseiseen alueeseen kohdistuva vahinko voidaan määrittää täsmällisesti (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Italia, tuomion 83 kohta ja em. asia Solvay ym., tuomion 74 kohta).

115 Edellä esitetyn perusteella ei voida katsoa, että arviointi on asianmukainen, kun asianomaisen erityissuojelualueen linnustoa koskevat tiedot puuttuvat tai sitä koskevat luotettavat ja ajantasaiset tiedot puuttuvat."

KHO: 2021:60 päätöksessä argumentoi edellä olevaa 115 kohtaa seuraavasti:

*"Asianmukaisessa arvioinnissa pitäisi niin ikään **selvittää perusteellisesti** kaikki suunnitelman tai hankkeen alueeseen kohdistuvat **mahdolliset vaikutukset**, jotka voivat olla merkittäviä, ja tässä yhteydessä on otettava **huomioon kumulatiiviset ja muunlaiset vaikutukset**, joita arvioitavana oleva suunnitelma tai hanke on omiaan aiheuttamaan yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa. Arvioinnissa olisi käytettävä parhaita saatavilla olevia tekniikoita ja menetelmiä sen arvioimiseksi, miten laajoja vaikutuksia suunnitelmalla tai hankkeella on alueen (alueiden) koskemattomuuteen. **Asianmukaisesta arvioinnista** laadittavan raportin tulee olla riittävän yksityiskohtainen, jotta siitä käy ilmi, **miten lopullinen päätös tehtiin ja millä tieteellisillä perusteilla.**"*

Helsingin kaupunki on lausunnossaan todennut myös, että toisessa valittajan viittaamassa oikeustapauksessa (KHO: 2020:111) kaava-alue poikkeaisi valituksenalaisista kaava-alueista ja siksi kysymyksessä eivät olisi samanlaiset eikä toisiinsa verrattavissa olevat kaava-alueet. Malmin lentoaseman ystävät ry ei viittaa tapaukseen siksi, että se olisi verrattavissa tai saman kaltainen kaava-alue, vaan siksi, että oikeustapauksessa on otettu kantaa siihen, miten arviointi tulisi tehdä, jotta arviointi olisi vastaavasti kuten edellä KHO:2021:60 päätöksessä asianmukainen ja riittävä. KHO: 2020:111 päätöksen mukaan "luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaisen kiellon noudattamisen arvioinnissa oli otettava huomioon lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin liittyvät eläinlajikohtaiset erityispiirteet. Lepakoiden osalta arvioinnissa oli otettava huomioon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen väliset tärkeät siirtymäreitit, koska

kaikkein keskeisempien siirtymäreittien hävittäminen tai heikentäminen voi käytännössä johtaa lisääntymis- ja levähdyspaikan häviämiseen tai heikentymiseen.” Oikeustapaus ottaa kantaa siihen, miksi arviointi on erityisen tärkeä muillakin kuin lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoilla. Siksi myös arviointi on suoritettava asianmukaisesti, vaikka kysymys olisi lisääntymis- ja levähdyspaikkojen välisistä siirtymäreiteistä. Helsingin kaupungin argumentit tulee jättää huomiotta siltä osin, kun on kyse viittauksesta edellä mainittuun KHO: 2020:111 tapaukseen. Helsingin kaupunki on lausunnossaan sivuuttanut täysin KHO: 2021:111 lausunnon arvioinnin asianmukaisuudesta ja riittävydestä, mikä osoittaa, ettei Helsingin kaupunki ole kyennyt laatimaan arviointia KHO:n linjaamalla tavalla.

Kaupungin lausunto luontoarvojen osalta on epä johdonmukainen: välillä todetaan, että luontoarvot on selvitetty ja välillä, että selvityksiä jatketaan tai että tarkempaa tietoa ei ole vielä saatu. Välillä todetaan, ettei luontoarvoja ole, ja kuitenkin jo seuraavassa lauseessa todetaan, että niitä on. Tällainen epä johdonmukainen lausunto luontoarvoista jo yksin osoittaa, ettei Helsingin kaupungilla ole luontoarvoista selkeää käsitystä, eikä kaupungin lausunto ole luotettava sen paremmin oikeustosisekoisten kuin todistusosiseikkojenkaan osalta. Lausuntoa luontoarvojen arvioinnin ja sisältövaatimusten täyttymisen osalta ei voida pitää riidattomana, koska yhtä aikaa ei voi olla tosi ja epätosi, eli ”selvitetty” ja ”selvitetään”, eivätkä johtopäätökset voi jäädä oletuksen varaan ”saattaa olla” ja ”jää nähtäväksi” jne. Malmin lentoaseman ystävät ry on valituksessaan perustellut johdonmukaisesti kunkin luontoarvon osalta, millä tavalla kaavan maankäyttö- ja rakennuslain 54 § 2 momentin mukaiset sisältövaatimukset eivät täyty. Helsingin kaupunki ei ole lausunnossaan ottanut millään tavoin kantaa Malmin esittämiin perusteluihin lainvastaisuudesta, vaan on sitä vastoin referoinut tekemiään ja vielä tekemättömiä selvityksiä sekä esittänyt oletuksia suunniteltujen töiden haitallisista vaikutuksista ilman asianmukaisia, ajantasaisia ja lopullisia selvityksiä ja arviointeja. Malmin lentoaseman ystävät ry:n valitusta ei tule hylätä Helsingin kaupungin esittämällä perusteilla, jotka ovat edellä selvitettyllä tavalla ristiriitaisia väitteitä ja oletuksia luontoarvojen olemassaolosta ja niiden selvittämisen ajankohdasta, riittävydestä ja selvitysten arvioinneista. Koska on jäänyt epäselväksi, vaarantuvatko luontoarvot vai eivät, on katsottava, ettei kaava täytä MRL 54 §:n sisältövaatimuksia, eikä se myöskään perustu lain edellyttämään, kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Asianmukaisten ja riittävien selvitysten puuttuessa ei ole mahdollista todeta, että Nallenrinteen ja Lentoasemakortteleiden asemakaavojen yhteydessä lain vaatimat edellytykset olisivat täyttyneet luontoarvojen vaarantumisen poissulkemisen osalta. Malmin lentoaseman ystävät ry:n valitusta ei tule hylätä Helsingin kaupungin vaatimalla tavalla ja sen vaatimuksensa perusteeksi esittämällä perusteettomilla argumenteilla.

Kaavan sisältövaatimukset, liikenteen järjestäminen (MRL 54.2 §)

Helsingin kaupunki pyytää valitusten tutkimatta jättämistä siltä osin kuin ne kohdistuvat kaupunginvaltuuston em. päätöksiin liikennesuunnitelmista. (piir.nro 6964 ja piir.nro 7033). Perusteluiksi kaupunki esittää seuraavaa: *”Kaupunki toteaa, että Lentoasemankortteleiden selostuksessa on kuvattu, miten asukas- ja työpaikkamäärien kasvu vaikuttaa liikennejärjestelmään ja maantieverkkoon sen osana. Vaikutuksia on aiemmin selvitetty Malmin lentokentän alueen kaavarungon liikenneselvityksessä (v. 2015–2016) ja keskeiset tulokset olisi hyvä kuvata myös Lentoasemankorttelin kaavaselostukseen sekä arvioida miltä osin selvitystä tulisi päivittää esim. seudullisen maankäytön ja liikennejärjestelmän osalta. Kaavarungon liikenneselvitys on perustunut tietoihin ennen MAL 2019 suunnitelmaa. Kaavaselostuksessa olisi tarpeen tuoda esiin mm. vaikutukset maantieverkkoon tilanteessa, jossa alueen Lahdenväylään kytkevä Ilmasillan yhteys on käytössä ilman pikaraitiotieyhteyttä, mutta Malmin alueen maankäyttö on jo kokonaan tai osittain toteutunut. Tällä tarkastelulla tulisi olla vaikutusta myös alueen rakentumisen vaiheistukseen. Tattariharjuntie kuuluu suurten erikoiskuljetusten tavoitetieverkkoon. Kadulla on varauduttava 7 x 7 x 40 metrin kokosiin kuljetuksiin. Asia on tuotu esiin myös kaavaselostuksessa.”*

Epäselväksi jää, miten edellä mainitulla kaupungin lausumalla vastataan Malmin lentoaseman ystävät ry:n valitusperusteeseen, jonka mukaan liikennejärjestelyjen perustana olevan raitiotien toteuttamisedellytykset katosivat, kun Lahdenväylän kaupunkibulevardien toteuttamisedellytykset kumottiin yleiskaavasta päätöksellä KHO 2018:151. Helsingin kaupunki pyytää lausunnossaan valituksen tutkimatta jättämistä liikennejärjestelyiden osalta, mutta referoi lausunnossaan, mitä on jäänyt kaavaselostuksessa, arvioinnissa ja tarkastelussa huomioon ottamatta. Helsingin kaupunki ei esitä asianmukaisia perusteluja valituksen tutkimatta jättämiselle. Korkein hallinto-oikeus kumosi päätöksellään 8.11.2018 Helsingin yleiskaavasta neljä kaupunkibulevardia. Näistä Lahdenväylän kaupunkibulevardin kumoamisella on suora vaikutus asemakaavan liikenneyhteyksien toteutettavuuteen ja liikenneselvitysten riittävyyteen.

Helsingin kaupunki jättää myös lausunnossaan kokonaan vastaamatta siihen, ettei kummastakaan raitiotiehankkeesta, nopeasta raitiotieyhteydestä Helsingin keskustaan eikä nopeasta poikittaisesta yhteydestä Raide-Jokeri 2, ole sitovaa toteuttamispäätöstä. Perustelematta on myös jäänyt se tosiasia, että toinen edellä mainituista on kokonaisuudessaan toteuttamiskelvoton, sillä siltä puuttuvat yleiskaavan mahdollistamat toteuttamisedellytykset. Asemakaavan liikennejärjestelyt perustuvat perusolettamiin, joita ei ole voitu ratkaista nyt käsiteltävällä asemakaavapäätöksellä.

Helsingin kaupunki perustelee tässäkin pyyntöään valituksen tutkimatta jättämisestä kaavojen tarkoituksenmukaisuuden pohjalta seuraavasti: *”Kaavoilla edistetään muun muassa liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen*

toimintaedellytyksiä. Tehtyjen selvitysten perusteella suunniteltu liikenneverkko toimii hyvin rakentumisen eri vaiheissa". Helsingin kaupungin esittämät perustelut tulee jättää tältä osin huomiotta, koska valitusperusteetkaan eivät liity päätöksen ja kaavojen tarkoituksenmukaisuuteen vaan päätöksen laillisuuskysymyksiin. Helsingin kaupunki ei ota lausunnossaan millään tavalla kantaa Malmin lentoaseman ystävät ry:n esittämiin valituksen perusteluihin, jotka osoittavat valituksen kohteina olevien päätösten lainvastaisuuden. Kaupungin pyyntö, että valitus on jätettävä tutkimatta liikennesuunnitelmien osalta, on perusteeton.

Helsingin kaupungin pyyntö kiirehtimisestä

Helsingin kaupunki on lausunnossaan katsonut, että Nallenrinteen ja Lentoasemakortteleiden asemakaavat ovat yhteiskunnallisesti ja asuntorakentamisen kannalta merkittäviä, ja pyytänyt maankäyttö- ja rakennuslain 188.2 §:n nojalla, että hallinto-oikeus käsittelee kaupunginvaltuuston päätöksestä tehdyn valituksen kiireellisenä ja ilmoittaisi kaupungille arvion päätöksen antamisajankohdasta. Malmin lentoaseman ystävät ry pitää tärkeänä, että asian käsittelyssä otetaan huomioon muut vireillä olevat oikeusprosessit, joilla on vaikutusta kaavaratkaisuihin. Malmin lentokentän rakennetun kulttuuriympäristön arvojen suojele rakennusperintölain nojalla on oikeusprosessi, jolla on merkitystä sille, voidaanko asemakaavaa ylipäätään toteuttaa kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti. Mikäli valtakunnallisesti merkittäväksi todettu Malmin lentoasema suojellaan rakennusperintölain nojalla, tarkoittaisi se sitä, että kokonaisuus tulisi säilyttää sellaisenaan, ei ainoastaan Malmin lentokentän arvokkaat rakennukset (lentoasemarakennus, lentokonehalli eli hangaari ja autotalli). Helsingin kaupungin lausunnossa on todettu sivulla 29, ettei kokonaisuuden säilyttäminen sellaisenaan koko RKY-alueella lähtökohtaisesti ole mahdollista, koska silloin eivät maakuntakaavan tai uuden yleiskaavan tavoitteet toteutuisi alueella. Näin ollen asian käsittelyssä kiireellisenä ei tulisi sivuuttaa hallinto-oikeudessa vireillä olevaa suojeleasiaa, jotta ei vaarannettaisi valtakunnallisesti merkittävän RKY-aluekokonaisuuden kulttuurihistoriallista merkitystä. Näin tapahtuisi, mikäli asemakaavat saisivat lainvoiman ennen kuin RKY-alueen suojele asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

Helsingissä 30.8.2021

Malmin lentoaseman ystävät ry